
Učitelé musí nad svou výukou přemýšlet očima žáka, říká Klára Horáčková

Učitelé musí nad svou výukou přemýšlet očima žáka, říká doktorandka Klára Horáčková

O předsudcích vůči cizincům, inkluzi nebo o trendech ve vzdělávání v zahraničí hovořila Klára Horáčková, která je doktorandkou na katedře primární pedagogiky Pedagogické fakulty UK. V současné době je na stáži ve Finsku a dlouhodobě se zabývá vzděláváním žáků s odlišným mateřským jazykem a jejich začleňováním.

Kde se zrovna teď nacházíte?

Momentálně jsem na semestrální stáži na University of Jyväskylä ve Finsku, rozhodla jsem se ještě využít možnosti programu Erasmus+. Pracuji tady na své disertační práci a také tady připravuji metodologii výzkumu, který budu realizovat po návratu. Jsou tu k tomu takřka ideální podmínky. Univerzitní knihovna je velmi dobře vybavená, jsou tu dostupné publikace, o kterých se mi ani nezdálo. Mám možnost navštěvovat i místní školy a rozšiřuji si obzory například v oblasti výuky s prvky CLILu či Jolly Phonics. Je to každodenní inspirace.

Jak se liší studium ve Finsku a tady?

Navštěvuji řadu seminářů, kde se mohu setkat s místními studenty učitelství. Velký rozdíl vidím v jejich motivaci a také znalostech. Finské pedagogické fakulty jsou známy tím, že pečlivě vybírají své studenty, některé realizují až deset kol přijímacího řízení. Pedagogická profese je tu vnímána úplně jinak. Obrovská zodpovědnost, kterou se většina finských učitelů vyznačuje, je pozorovatelná už na studentech. Zaujala mě i interaktivní realizace seminářů a přednášek, důraz na práci s literaturou a samozřejmě také to, že většina předmětů probíhá v angličtině i pro místní studenty.

Jaké je téma vaší disertační práce?

Moje téma je *Vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem v primární škole*. Zabývám se hlavně inkluzí a integrací těchto žáků, tedy jak si učitelé počínají, mají-li ve své třídě takové žáky.

K tomuto tématu mne přivedla paní ředitelka Libuše Vlková, která před lety vedla školu v Praze 1. V té škole bylo velké množství dětí cizinců, kteří žili v jejím okolí. Díky získanému grantu jsme začali s výukou češtiny jako druhého jazyka. Byla jsem tehdy ještě studentka a vše jsem se učila za pochodu. V jedné skupině byly děti od první do deváté třídy, takže bylo nutné situaci řešit tematicky, projektově, skupinovou prací. Zcela přirozeně jsem pak narazila na neziskovou organizaci META. To jsem ještě netušila, že tam budu jednou i pracovat.

Proč jste se rozhodla právě pro

Pedagogickou fakultu?

Oba moji rodiče jsou učitelé. Před dvaceti lety jsme se přistěhovali do Prahy ze Sokolova, kde oba učili na střední odborné škole. Maminka ve školství setrvala, tatínek nikoli, pracuje v komunikační agentuře, ale pořád se k učení vrací. Moje maminka učí na střední škole v centru Prahy a spolupracuje s řadou organizací, žije pro své žáky a neunikne jí žádná akce.

Výběr učitelství nebyl náhodný. Na gymnáziu jsem postrádala pedagogické vzory. Samozřejmě jsem je měla doma, ale nemohla jsem se smířit s některými postupy našich učitelů. Zároveň jsem byla v pubertě, zvolila jsem si cestu záškoláctví a do školy jsem chodila jen na písemné práce a zkoušení, abych měla dostatek známek. Kvůli mnoha absencím jsem málem nebyla připuštěna k maturitě. Hlásila jsem se na různé univerzity, ale nejvíc jsem samozřejmě chtěla do Prahy. Když jsem zjistila, že jsem přijatá, brala jsem to jako velkou zodpovědnost a novou výzvu.

Jaké jsou předsudky ohledně začleňování cizinců?

Před třemi lety jsem začala pracovat v neziskové organizaci META, která se zabývá vzděláváním a začleňováním cizinců nejen ve školách, ale pracuje také s rodinami a dospělými cizinci. Já jsem nastoupila do pedagogické sekce. Spolupracovala jsem s učiteli a pomáhala jim se začleňováním žáků, kteří neuměli česky. Co se týče předsudků vůči cizincům, ty nejčastější vidíme všude kolem sebe, obzvlášť v poslední době. Pro mě bylo ale nejvíc překvapivé, že většina učitelů nepovažovala pomoc a podporu takovým žákům za svou povinnost. Často jsem se setkávala s tím, že je nechávali sedět ve třídě, aby, podle jejich slov, „nasáli“ češtinu. Myslím, že velkým problémem bylo, že sami neměli zkušenost, jaké to je, když sedíte ve třídě, kde ničemu nerozumíte a nevíte, co se po vás chce. Potvrdilo se mi to i později, kdy jsem vedla vzdělávací semináře a jiné akce pro učitele, kde jsme jim tento zážitek zprostředkovali. Najednou se jejich pohled ve vteřině změnil. Začali nad svou výukou přemýšlet očima žáka, což je v dnešní době velmi důležité.

Jaká je vaše osobní nejmotivnější zkušenost s integrací cizinců?

Napadá mne jeden zážitek z malé školy, kam si mě pozvali, abych pomohla s nastavením systému integrace dvou dívek, které přišly v průběhu roku. Obě mluvily plynně anglicky, protože byly z bilingvní rodiny. Navštívila jsem hodinu angličtiny, která probíhala tak, že žáci vyplňovali cvičení v učebnici a v hodině mluvila pouze paní učitelka. Po hodině za mnou přišla a oznámila mi, že dívky mají z angličtiny „samozřejmě“ trojku, protože jim dělá problém překlad. Tento zážitek ve mně nejspíš zůstane navždy uchován, poté jsem se s touto „optikou“ některých učitelů-jazykářů setkala bohužel ještě mnohokrát.

Souvisí vaše téma s momentálně velmi diskutovanou otázkou inkluze?

Moje téma s inkluzí souvisí velmi úzce. Podle dostupných statistik přibývá žáků, kteří nerozumí vyučovacímu jazyku. Problém je, že nemáme dosud vypracován systém jejich podpory. Takový žák je zařazen do běžné třídy, jeho třídní učitel a spolužáci se o tom často dozví v den jeho nástupu. Školy nejsou stále dostatečně informované a činí nesmyslné kroky ve spěchu a tlaku. Tím se spouští řada problémů, které pak přicházejí jeden za druhým. Myslím, že je důležitá

inspirace ze zahraničí. Máme kolem sebe tolik zemí, které systém mají a funguje jim už desítky let. V METĚ jsme na takovém propracovaném systému pracovali s řadou odborníků ze všech klíčových institucí, ale ministerstvo školství to stále nepovažovalo za prioritu.

Hovořila jste o zahraničních systémech. Jaké jsou trendy ve vzdělávání cizojazyčných dětí v ostatních zemích?

Mohu mluvit například o Finsku, jehož systém jsem detailně zpracovávala po návštěvě města Turku a ve spolupráci s tamní univerzitou. Řada dalších zemí má, stejně jako Finsko, flexibilní systém, který stojí především na intenzivní jazykové podpoře. Ve Finsku je to například rok výuky finštiny jako druhého jazyka, v průběhu se žáci učí matematice či dalším předmětům, stále v jednoduché finštině. Po intenzivní přípravě jsou teprve začleněni do běžné třídy, ale finština je stále jako druhý jazyk. Důležitá je i výuka mateřského jazyka, což je u nás zatím absolutně „v plenkách“.